

Utlåtande Rotel VII (Dnr KS 2019/206)

Motion om stöd till äldre vid flytt

Motion av Clara Lindblom och Robert Mjörnberg (båda V)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Erik Slottner anför följande.

Ärendet

I motionen, som väckts i kommunfullmäktige av Clara Lindblom och Robert Mjörnberg (båda V) beskrivs att många av stadens äldre bor kvar i bostäder som inte är anpassade för en äldre person och att flera även bor kvar i villor eller lägenheter som är alldeles för stora för deras behov. Enligt motionärerna är en orsak till detta att det länge varit brist på senior- och trygghetsbostäder med hyror som äldre har råd att betala.

En annan orsak beskrivs i motionen vara att planering och genomförande av en flytt kan vara övermäktigt för många äldre, särskilt för de som saknar anhöriga som kan hjälpa till. Motionärerna beskriver vidare de åtgärder, planer och målsättningar som under den förra mandatperioden gjordes inom det prioriterade området att öka antalet bostäder anpassade för äldre, bland annat genom att Micasa Fastigheter i Stockholm AB antog en plan för utbyggnad av seniorboenden år 2018-2040, genom att besluta om särskilda förmedlingsregler till Micasa Fastigheter i Stockholm AB:s seniorbostäder samt genom att inrätta aktivitetscenter i anslutning till seniorbostäder.

Motionärerna framhåller att mer behöver göras inom området och menar att staden bör ta ytterligare steg när det gäller att underlätta en flytt. En möjlighet skulle, enligt motionärerna, vara att införa stöd vid flytt som biståndsbedömd insats, efter en individuell prövning. Biståndet beskrivs kunna inbegripa såväl packning, bokning av flyttfirma, flyttstädning samt administration kring

exempelvis adressändring. Motionärerna menar att insatserna skulle innebära ökade kostnader för staden men att rörligheten på bostadsmarknaden skulle öka och större lägenheter frigöras för bland annat barnfamiljer.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, äldrenämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Östermalms stadsdelsnämnd och kommunstyrelsens pensionärsråd. Kommunstyrelsens pensionärsråd har valt att inte yttra sig kring motionen.

Stadsledningskontoret bedömer att stöd vid flytt inte kan betraktas som bistånd enligt socialtjänstlagen. Däremot kan ekonomiskt bistånd för RUT-tjänst bli aktuellt.

Äldrenämnden menar att stöd vid flytt inte kan betraktas som bistånd enligt socialtjänstlagen för att erhålla skälig levnadsnivå.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd bedömer att stöd i samband med flytt inte kan ges som biståndsbedömd insats.

Östermalms stadsdelsnämnd anser att flyttstöd inte kan ges som behovsprövad, biståndsbedömd insats.

Mina synpunkter

Att som äldre kunna flytta till ett tryggt och anpassat boende är en bärande tanke i det grönbå styrets äldrepolitik. Därför har vi utrett förutsättningarna för en boendegaranti, bjudit in privata aktörer som vill bygga seniorbostäder och kommer under 2020 ta ett starkare grepp kring frågan kring såväl tillgången av tillgängliga bostäder i allmänhet som seniorbostäder i synnerhet. Samtidigt är det föga värt om äldre inte förmår flytta dit. Jag kan dock endast konstatera att inga remissvar öppnar upp för att det skulle vara förenligt med socialtjänstlagen att ge ett sådant flyttstöd direkt. Jag kan också se poänger med att låta professionella flyttfirmor sköta sådant istället för kommunens personal och välkomnar därför stadsledningskontorets bedömning att ekonomiskt bistånd för RUT-tjänst vid flytt kan vara aktuellt. Jag har för avsikt att återkomma i frågan, men hänvisar i övrigt till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motionen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet Clara Lindblom (V) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Motionen bifalles i huvudsak
2. Därutöver anføres följande

Många av stadens äldre bor kvar i bostäder som inte är anpassade för en äldre person. En viktig orsak är att det länge har varit brist på senior- och trygghetslägenheter med hyror som äldre har råd att betala. Förra mandatperioden ansvarade Vänsterpartiet för att lägga om politiken för att få fram bra bostäder för äldre med överkomliga hyror. Genom skapandet av aktivitetscenter stärkte vi även möjligheten till social samvaro och gemenskap. Särskilda förmedlingsregler inom Micasa Fastigheter AB infördes också i syfte att underlätta för äldre över 85 år och de som känner ensamhet och oro eller bor i en otillgänglig lägenhet. Micasa antog för första gången i bolagets historia en plan för utbyggnad av seniorboenden och en vision om 10 000 äldreanpassade bostäder fram till år 2040 antogs också.

En annan viktig orsak till att äldre drar sig för att flytta är att en flytt kan vara ansträngande för personer med nedsatt hälsa, särskilt för de som saknar anhöriga som kan hjälpa till. Andemeningen i motionen är därför att utreda möjligheterna att komma tillrätta med sådana hinder genom att införa ett stöd vid flytt, även om det uttryckliga förslaget handlar om flyttstöd för äldre som biståndsbedömd insats.

Av remissinstansernas svar framgår att stöd vid flytt inte kan betraktas som behovsprövat bistånd enligt 4 kapitlet 1 § Socialtjänstlagen. Socialnämnden får däremot enligt 4 kapitlet 2 § Socialtjänstlagen ge bistånd utöver vad som följer av 1§ om det finns skäl för det och enligt 2§ a även utan föregående behovsprövning erbjuda hemtjänst till äldre som servicetjänster under vissa förutsättningar. Östermalms stadsdelsnämnd lyfter i sitt remissvar just sådana alternativ och jämför med de så kallade fixartjänsterna, vilket vi ser som en fullt genomförbar möjlighet till ett flyttstöd för äldre som svarar mot intentionerna i motionen. En utbyggd och specialiserad fixartjänst anser vi vara avsevärt intressantare än det betydligt snävare förslaget om bistånd till RUT-tjänst som äldreborgarrådet avser att återkomma om.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Stockholm den 16 oktober 2019

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNA KÖNIG JERLMYR

Erik Slottner

Mats Larsson

Reservation anfördes av Clara Lindblom och Rashid Mohammed (båda V) med hänvisning till Vänsterpartiets reservation i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

I motionen, som väckts i kommunfullmäktige av Clara Lindblom och Robert Mjörnberg (båda V) beskrivs att många av stadens äldre bor kvar i bostäder som inte är anpassade för en äldre person och att flera även bor kvar i villor eller lägenheter som är alldeles för stora för deras behov. Enligt motionärerna är en orsak till detta att det länge varit brist på senior- och trygghetsbostäder med hyror som äldre har råd att betala.

En annan orsak beskrivs i motionen vara att planering och genomförande av en flytt kan vara övermäktigt för många äldre, särskilt för de som saknar anhöriga som kan hjälpa till. Motionärerna beskriver vidare de åtgärder, planer och målsättningar som under den förra mandatperioden gjordes inom det prioriterade området att öka antalet bostäder anpassade för äldre, bland annat genom att Micasa Fastigheter i Stockholm AB antog en plan för utbyggnad av seniorboenden år 2018-2040, genom att besluta om särskilda förmedlingsregler till Micasa Fastigheter i Stockholm AB:s seniorbostäder samt genom att inrätta aktivitetscenter i anslutning till seniorbostäder.

Motionärerna framhåller att mer behöver göras inom området och menar att staden bör ta ytterligare steg när det gäller att underlätta en flytt. En möjlighet skulle, enligt motionärerna, vara att införa stöd vid flytt som biståndsbedömd insats, efter en individuell prövning. Biståndet beskrivs kunna inbegripa såväl packning, bokning av flyttfirma, flyttstädning samt administration kring exempelvis adressändring. Motionärerna menar att insatserna skulle innebära ökade kostnader för staden men att rörligheten på bostadsmarknaden skulle öka och större lägenheter frigöras för bland annat barnfamiljer.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, äldrenämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Östermalms stadsdelsnämnd och kommunstyrelsens pensionärsråd. Kommunstyrelsens pensionärsråd har valt att inte yttra sig kring motionen.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 25 juni 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret bedömer att stöd vid flytt inte kan betraktas som bistånd enligt socialtjänstlagen för att erhålla skälig levnadsnivå. Hushållsnära tjänster med RUT-avdrag kan den enskilde få hjälp med de mera praktiska sysslorna som packning, flytthjälp och flyttstädning. Ekonomiskt bistånd kan bli aktuellt om den enskilde inte har ekonomiska förutsättningar att anlita hushållsnära tjänster.

Inom befintliga ramar och regelverk finns möjligheter att stödja den som behöver hjälp att flytta till ett anpassat boende. Äldreomsorgens biståndshandläggare och stadens informationstjänst Äldre direkt ger information om hur man kan gå tillväga för att ställa sig i kö till en seniorbostad via bostadsförmedlingen. Särskilda regler för prioriterad förmedling ger biståndshandläggare rätt att, vid behov, skriva intyg för förtur till Micasa Fastigheter ABs seniorbostäder för personer mellan 65-84 år. För personer som fyllt 85 år krävs inget intyg.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige beslutar att

Clara Lindblom och Robert Mjörnberg (V) motion om stöd till äldre vid flytt anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2019 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämna det till kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av Robert Mjörnberg m.fl. (V), *bilaga 1*.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 19 augusti 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Med utvecklingen av hemtjänst ges fler äldre möjlighet att bo kvar i sin ordinarie bostad. Många bor kvar hemma även med stora vård- och omsorgsbehov och när behovet att byta bostad blir aktuellt sker det inte sällan mer eller mindre akut.

Flyttningarna blir således situationsbestämda och inte planerade i förväg.

I bland annat SOU 2015:85 Bostäder att bo kvar i, beskrivs vikten för äldre att flytta medan de har valmöjligheter att kunna flytta till något som lockar. Det handlar också om att ha kapacitet och motivation att möta den sociala omställningen. Att flytta i tid ökar möjligheterna att själv kunna ombesörja allt det praktiska som följer med byte av bostad. Äldreförvaltningen vill framhålla vikten av information om stadens

utbud av tillgängliga boendeformer och om att i ett tidigt skede planera för sitt boende och kunna göra ett aktivt val.

Att byta bostad från exempelvis ordinärt boende till ett mera anpassat boende som exempelvis seniorboende innehåller flera moment som sannolikt kan upplevas som svåröverskådligt och betungande för den som är i behov av stöd. Äldreförvaltningens uppfattning är dock att stöd vid flytt inte kan betraktas som bistånd enligt socialtjänstlagen för att erhålla skälig levnadsnivå. Inom befintliga ramar och regelverk finns möjligheter att stödja den som behöver hjälp att flytta till ett anpassat boende. Genom exempelvis hushållsnära tjänster med RUT-avdrag kan den enskilde få hjälp med de mera praktiska göromålen som att packa, flytta, packa upp och flyttstäda. Ekonomiskt bistånd kan bli aktuellt om den enskilde inte har ekonomiska förutsättningar att anlita hushållsnära tjänster.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 augusti 2019 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Hassan Jama m.fl. (V), *bilaga 1*.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning tjänsteutlåtande daterat den 5 augusti 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen bedömer att det stöd som beskrivs i remissen i form av packning, bokning av flyttfirma med mera inte är förenligt med socialtjänstlagens målsättning om att den enskilde ska tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Stöd i samband med flytt kan därför inte ges som biståndsbedömd insats.

För äldre som inte anser sig kunna organisera en flytt finns möjligheten att söka om en god man. Om behov av ekonomiskt bistånd föreligger kan den enskilde ansöka om sådant stöd.

Den som söker information om hur det går till att ställa sig i kö till seniorbostäder kan få det av biståndshandläggare och informationstjänsten Äldre direkt. Intyg om förtur till Micasa Fastigheter AB kan skrivas av biståndshandläggare om behov föreligger.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 13 juni 2019 att godkänna förvaltningens tjänstutlåtande och lämna det som svar på remissen.

Reservation anfördes av Birgit Marklund Beijer m.fl. (S) och Marion Sundqvist m.fl. (V), bilaga 1.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 8 maj 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningens bedömning är att stöd med packning, bokning av flyttfirma, flyttstädning, hjälp med att adressändra med mera inte ryms inom socialtjänstlagens målsättning att säkerställa att individen har en skälig levnadsnivå. Det kan därför inte ges som behovsprövad, biståndsbedömd insats. Om staden beslutar att erbjuda flyttstöd till äldre, är förvaltningens bedömning att det måste ske på annat sätt, till exempel som de så kallade ”Fixartjänsterna”.

En flyttprocess innehåller flera steg och dimensioner och kan ta många timmar i anspråk. För de flesta äldre innebär till exempel en flytt att man flyttar från en större till en mindre bostad och att delar av bohaget behöver endera skänkas bort, säljas, magasineras eller slängas.

Idag kan äldre som bedömer att de inte klarar av att hantera det praktiska kring en flytt ansöka om god man. Vid behov av ekonomiskt stöd är det möjligt att ansöka om ekonomiskt bistånd, vilket är något som också en god man kan hjälpa till med om den enskilde behöver stöd med ansökan. Flytt och flyttstädning är tjänster som kan ge rätt till rutavdrag.

Äldreomsorgens biståndshandläggare och stadens informationstjänst Äldre direkt ger information om hur man kan gå tillväga för att ställa sig i kö för seniorbostad. Biståndshandläggare kan också, vid behov, skriva intyg för förtur till Micasa Fastigheter ABs seniorbostäder.

Stadsdelsförvaltningen har sedan hösten 2018 också ett särskilt Informationscenter för seniorer, dit äldre kan vända sig för vägledning, råd och stöd, bland annat vad gäller boendefrågor.

Reservationer m.m.

Äldrenämnden

Reservation anfördes av Robert Mjörnberg m.fl. (V) enligt följande.

1. Äldrenämnden tillstyrker motionen om stöd till äldre vid flytt.
2. Därutöver anför följande:

I dagens Stockholm lever vi mycket längre än tidigare och som äldre bor vi också kvar allt längre i vår hemmiljö. Detta innebär att många lever i bostäder som var väl anpassade efter ett rörligt liv med sociala aktiviteter och utan krämpor, men som nu blivit otillgängliga; lägenheter och villor som t.ex. för med sig problem med trappor där inte färdtjänst kan använda trappklättrare, eller som är för stora, för dyra och svårskötta för den äldres behov. Det kan även leda till social isolering där boendemiljön sätter gränserna för möjligheterna till att aktivt delta i samhällsaktiviteter. Ofrivillig ensamhet är en riskfaktor för alla människor, i synnerhet äldre. Ensamheten är inte bara jobbig psykosocialt utan det har även långtgående effekter på fysiskt och psykiskt välmående och enligt modern forskning kan det till och med vara lika farligt för kroppen som rökning.

Under föregående mandatperiod satsade vi extra på att motverka just detta, med särskilda förmedlingsregler för äldre i otillgängliga boenden, men vi vill göra ännu mer! En flytt kan vara ett oöverstigligt hinder där många äldre inte längre har anhöriga som kan bistå med hjälp, genomförandet kan också skapa stora problem med själva fysiska utförandet av flytten. Därför vill vi utreda flyttstöd som en biståndsbedömd insats, efter en individuell prövning. Ett bistånd skulle kunna inbegripa såväl packning, bokning av flyttfirma som flyttstädning. Ett sådant flyttstöd kan innebära ökade kostnader för staden, men vi får inte glömma att det kan skapa stora värden i form av att underlätta för stadens äldre att komma till ett tryggare boende som är anpassat efter deras nuvarande livssituation, underlätta tillgång till social gemenskap på stadens aktivitetscenter. Detta prioriterade den rödgrönrosamajoriteten.

Ett biståndsbedömt flyttstöd för äldre kan även skapa positiva effekter på stadens ansträngda bostadsmarknad där barnfamiljer får ökade möjligheter till ett boende anpassat efter deras behov. Men framförallt är fördelarna för de äldre uppenbara.

Enligt Socialtjänstlagen 5 kap 4§ finns utrymme för socialnämnden att väga in ensamhet som riskfaktor i biståndsbedömningen "socialtjänstens omsorg om äldre ska

inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande” och att ”socialnämnden ska verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra”.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Hassan Jama m.fl. (V) enligt följande.

Att nämnden ska besluta att tillstyrka motionen i sin helhet samt anför därutöver:

I dagens Stockholm (och Sverige) lever vi mycket längre och vi bor kvar allt längre i vår hemmiljö. Många äldre bor kvar i lägenheter som var väl anpassade efter livet utan krämpor och sociala aktiviteter i medelåldern men som inte är anpassat för ett liv som äldre. Som en följd av detta bor många av stadens äldre kvar i bostäder som otillgängliga lägenheter och villor som för med sig problem som svåröverstigliga trappor där färdtjänst inte kan använda trappklättrare, eller större boenden med för hög hyra. Det kan även leda till social isolering där boendemiljön sätter gränserna för möjligheterna till att delta i samhället. Ensamhet är en riskfaktor hos alla människor, i synnerhet äldre, och kan skapa ohälsa.

Under föregående mandatperiod satsade Vänsterpartiet extra på att motverka just ofrivillig ensamhet. Bland annat med särskilda förmedlingsregler för äldre i otillgängliga boenden, men vi vill göra ännu mer. En flytt kan vara ett oöverstigligt hinder där många äldre inte längre har anhöriga som kan bistå med hjälp, genomförandet kan också skapa stora problem med själva fysiska utförandet av flytten. Därför vill vi utreda flyttstöd som en biståndsbedömd insats, efter en individuell prövning. Ett bistånd skulle kunna inbegripa såväl packning, bokning av flyttfirma som flyttstädning. Det skulle bidra till ökad livskvalitet och bättre levnadsförhållanden för individen.

Visst kan ett sådant flyttstöd innebära ökade kostnader för staden, men vi får inte glömma att det kan skapa stora värden i form av att underlätta för stadens äldre att komma till ett tryggare boende som är anpassat efter deras nuvarande livssituation, underlätta tillgång till social gemenskap på stadens aktivitetscenter som Vänsterpartiet prioriterade när vi var i majoritet.

Ett biståndsbedömt flyttstöd för äldre kan även skapa positiva effekter på stadens ansträngda bostadsmarknad där barnfamiljer får ökade möjligheter till ett boende anpassat efter deras behov. Men framförallt är fördelarna för de enskilda äldre är uppenbara.

Östermalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Birgit Marklund Beijer m.fl. (S) och Marion Sundqvist m.fl. (V) enligt följande.

Många äldre bor kvar i bostäder som inte är anpassade för dem eller i för stora lägenheter eller hus. Idag kan det för den äldre bli dyrare att flytta till en anpassad bostad än att bo kvar i sin villa eller bostadsrätt. Det kan bero på en ökad bostadskostnad, möjligheten till bostadstillägg eller andra faktorer. Att flytta kräver kraft. För många äldre är planering av en flytt oövervinnlig även om den nuvarande bostaden inte är anpassad för dem eller är för stor.

Staden bör bli bättre på att hjälpa de äldre som vill flytta. Ingen ska tvingas, men de hinder som kan upplevas inför en flytt idag ska brytas. Alla äldre bör ha samma förutsättningar för att kunna flytta om de vill. Flyttstöd skulle, som motionen anger, kunna bidra till större rörlighet på bostadsmarknaden.